

З курсу історії відомо, що 1905 рік у Росії почався великими революційними потрясіннями, які не обійшли і Буринську волость Путивльського повіту, яка на той час ще входила до Курської губернії. Так, курський губернатор Микола Миколайович Гордєєв у своєму листі від 25 червня до міністра внутрішніх справ Олександра Григоровича Булігіна зазначав, що «особливе збудження» серед селян та робітників на цукрових заводах спостерігається лише у південній частини Путивльського повіту у зв'язку з поверненням їх односельчан з заробітків. Особливо ж загострилася обстановка у волості у жовтні 1905 року, коли вже почалися погроми.

З подання прокурора Сумського окружного суду А.П. Пилкіна від 3 листопада 1905 р. прокурору Харківської судової палати Сергію Степановичу Хрульову дізнаємося про розгром селянами с. Шилівки садиби графині Марії Дмитрівни Апраксіної у Путивльському повіті наприкінці жовтня місяця: «...25 жовтня була розгромлена економія графині Марії Дмитрівни Апраксіної, розташованої неподалік с. Буринь поблизу с. Шилівка.

{gcontent}

З 1500 десятин, які входили до складу економії, остання залишала за собою лише 48 дес. та надавала в оренду власнику Буринського бурякоцукрового заводу Ш. Ширману 250 десятин, решта здавалась в оренду селянам.

Хоча серед селян-орендарів було чимало незадоволених адміністрацією маєтку та розміром орендної плати, та все ж стосунки між службовцями Шилівської економії та місцевими селянами були толерантними, аж доки 24 та 25 жовтня у с. Бурині не відбулися єврейські погроми.

25 жовтня керуючому маєтком Дікову та конторнику Лазарку передали, що селяни Шилівки збираються їх побити, а економію розгромити. З огляду на це Діков того ж дня залишив економію і виїхав з родиною до м. Суми, а Лазарку відправив свою родину до ближнього с. Степанівки.

Близько 5-ї години вечора 25 жовтня біля двору економії з'явився натовп селян у кількості приблизно 50 осіб. Проникнувши до двору, селяни почали громити квартиру Дікова. Майно частково знищили і частково розікрали. У крадіжці речей окрім погромників, переважно молодиків віком 20-25 років, приймали участь також жінки та діти».

На жаль, у повідомленні не вказуються речі, які були пограбовані погромниками. А ось при погромі економії Харитоненка у недалекому Лебединському повіті зруйновано було все: двері, вікна, меблі, печі, знищені конторські книги, пограбована комора з продуктами, а з квартири керуючого маєтком винесено чимало дорогих речей, грошей, цінних паперів, білизни, шуб тощо. Погромники Хутір-Михайлівського цукрорафінадного заводу, що належав Терещенкові (який, до речі, мав також економію в Поповій Слободі, Олександрівці та Глушці), забрали зерно, муку, крупу, висівки і запаси цукру та підпалили всі заводські споруди. А в їх Поповослобідській економії у період 13-15 листопада 1905

року спалили скирти соломи та корівник з сімома тваринами. Як писали у той час газети, у окрузі «горизонт був увесь у численних загравах».

Далі прокурор А. Пилкін повідомляв, що під час погрому «сторожу двора Шилівського маєтку Товстокору одним із зловмисників уламком стільця було завдано удару по голові, який, проте, не залишив сліду на тілі потерпілого».

З метою припинення погрому путивльський повітовий справник Георгій Олександрович Спаський з командою донських козаків прибув до економії чомусь вже після того, як натовп сам розійшовся. Після від'їзду козаків, уже під ранок, від здійсненого групою людей у складі 10 селян підпалу запалав та згорів дотла водяний млин гр. М.Д. Апраксіної на загаті р. Чаша. Сьогодні від цієї мукомельної споруди залишилася лише дамба з невеликою заводдю при впадінні струмка Обода у річку Чашу.

Рано-вранці 26 жовтня конторник Шилівської економії Лазарко побачив, що троє якихось селян хотіли проникнути до розгромленої квартири Дікова, незважаючи на його присутність та попереджувальні вигуки. Лазарко здійснив постріл у бік зловмисників з зарядженого шротом дробовика, після чого зловмисники тихо зникли.

У ході слідства були з'ясовані особи 9 селян з числа натовпу, а решта учасників встановлювалася.

З «Історії міст та сіл Української РСР. Сумська область» /видання 1980 р./ довідуємося, що в Бурині та волості протягом 1905 року було розгромлено кілька поміщицьких маєтків та близько 20 купецьких лавок. Загалом у Курській губернії у цей період було розгромлено 45 економій.

Однак, як видно з доповіді генерал-ад'ютанта Дубасова царю Миколі II, у Курській губернії восени 1905 року «понад сотні садиб було розгромлено і спалено; знищено весь інвентар та худоба. Настрій селян такий, що у більшості випадків про повернення поміщиків до їхніх садиб не могло бути і мови».

Розгромивши економію графині Марії Дмитрівни Апраксіної у Шилівці, селяни заявили на слідстві, що таким чином вони борються за землю, «политу кров'ю їх дідів за кріпосного права».

Поки що не вдалося знайти матеріали про розправу царської влади над учасниками Шилівського погрому. Не виключено, що деякі з них могли бути засуджені до каторжних робіт та тюремного ув'язнення на різні терміни.

Стосовно ж власниці маєтку відомо, що Апраксіна (у дівочтві Рахманова) Марія Дмитрівна, (11/23.12.1845 - 3/16.11.1932) походила зі старообрядницької багаті родини московських купців. Її мати, Софія Іванівна Міллер (1822-1869), у першому шлюбі Рахманова, у другому дружина князя Володимира Андрійовича Оболенського (1814-1877), замолоду була дуже вродливою. Її навіть знав і відвідував сам імператор Олександр II. Розмовляла майже виключно французькою мовою. Зовсім молодою дівчиною її не по любові видали заміж за командира кавалергардерів графа Антона Степановича Апраксіна який був уже немолодим.

Граф А.С. Апраксін (3.10.1817-2.01.1899) дослужився у царській армії до чину генерал-лейтенанта. Володів так званім «Апраксіним двором» у Санкт-Петербурзі. Був відомим у Росії як один із перших військових журналістів та практиків повітроплавства. Відзначився ще й тим, що 1861 року криваво придушив повстання селян у с. Бездна Казанської губернії.

Народжена у цьому шлюбі люба донька Апраксіних померла ще дитиною, а син Степан був дещо слабоумним, тому на людях особливо не показувався.

Олександр Капітоненко "Буринь: Шилівський погром 1905 року"

Написав Administrator

Вівторок, 07 листопада 2017, 14:20 - Останнє оновлення Вівторок, 07 листопада 2017, 14:34

По смерті чоловіка графиня успадкувала величезну нерухомість, у тому числі й економію у Шилівці. Постійно ж проживала у столиці імперії Санкт-Петербурзі у розкішному особняку на Литейному проспекті. У середовищі родичів та близьких її називали «тітонька Міміша». У старості одягалася по-старомодному, завжди була у русій перуці з завітками та лорнетом у руках, бо була короткозорою.

Мешкала у величезному розкішному будинку, який нагадував королівський палац, проте приймала гостей, зазвичай, у маленькій, скромно мебльованій вітальні. Як меценат, займалася різними формами добродійної діяльності, була у Санкт-Петербурзі фундатором та головою товариства з опіки сиріт та дітей бідняків «Народна допомога». Після революції 1917 р. разом з сином Степаном Антоновичем Апраксиним (1869-1930) емігрувала до Франції, де у 1920 р. одружилася з бароном Олексієм Густавовичем Кноррінгом. Син був у шлюбі з княжною Анною Миколаївною Баратовою, мав сан камергера. Помер, не залишивши чоловічого потомства.

Мати та син Апраксини померли на чужині, поховані на кладовищі Сент-Женев'єв-де-Буа у Парижі. Подобиць про їх життя на еміграції у Франції розшукати поки що не вдалося.

© Олександр Капітоненко

м. Суми

{/gcontent}